

заступників міністрів. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/Rec_2000_19_2000_10_6.pdf (дата звернення: 10.02.2025).

7. Європейські Будапештські принципи щодо етики та поведінки прокурорів. Ухвалено 31 травня 2005 року на 6-й конференції генеральних прокурорів країн Європи. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/SENMK/pr_osn1.pdf (дата звернення: 10.06.2024).

8. Про прокуратуру: Закон України № 1697-VII від 14 жовтня 2014 року. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 45-46. Ст. 2027. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18> (дата звернення: 10.06.2024).

9. Кодекс професійної етики та поведінки прокурорів. Затверджено Всеукраїнською конференцією прокурорів 27 квітня 2017 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/n0001900-17> (дата звернення: 10.06.2024).

10. Губерський Л. В. Етика : підручник. – К. : Знання, 2019. – 432 с.

11. Капустин Б. Г. Мораль та право: історико-теоретичний аналіз. – К. : Академія правових наук України, 2018. – 320 с.

12. Макаренко О. Професійна етика: навчальний посібник. – Харків: Право, 2020. – 245 с.

13. Постанова Касаційного адміністративного суду Верховного Суду України від 10 жовтня 2024 року у справі № 640/18630/20. URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/122226790> (дата звернення: 10.06.2024).

14. Конфлікт інтересів у роботі прокурора: прокурор працював під керівництвом своєї дружини, але виговор отримала тільки вона. SUD.UA, 2025. URL: <https://surl.li/jqfuoh> (дата звернення: 10.06.2024).

15. Рішення КДКП від 20 березня 2024 року. URL: <https://kdkp.gov.ua/decision/2024/03/20/4389> (дата звернення: 10.06.2024).

16. Рішення КДКП від 28 лютого 2018 року. URL: <https://kdkp.gov.ua/decision/2018/02/28/580> (дата звернення: 10.06.2024).

17. Рішення КДКП від 21 лютого 2024 року. URL: <https://kdkp.gov.ua/decision/2024/02/21/4359> (дата звернення: 10.04.2024).

18. Прес-реліз на сайті Верховного Суду України. URL: <https://court.gov.ua/press/news/770236> (дата звернення: 10.06.2024).

УДК 349.2

DOI: 10.32751/2617-5967-2024-03-09

Тихонович О. Ю.

*доктор філософії права,
докторант кафедри трудового права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого*

ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ НАЛЕЖНИХ, БЕЗПЕЧНИХ ТА ЗДОРОВИХ УМОВ ПРАЦІ

У статті здійснено розгляд конституційного права кожної людини на працю в контексті дотримання відповідних умов праці, створення належних, безпечних та

здорових умов праці для кожного працівника. Зроблено акцент на важливості поглиблення проблеми вивчення та розуміння належних, безпечних і здорових умов праці. Автором проведено аналіз законодавчого розуміння цих понять, міжнародних актів у сфері безпеки праці та зроблено висновок про те, що такі акти не містять термінологічного розуміння поняття «належні, безпечні та здорові умови праці», що значно ускладнює розуміння цих понять та напрямків за якими має здійснюватися робота щодо дотримання належних, безпечних та здорових умов праці. Досліджено проект Закону України «Про безпеку та здоров'я працівників на роботі», в якому здійснено формування оновленого підходу до розуміння безпеки працівника, створення безпечних, належних та здорових умов праці для працівників різних форм зайнятості та закріплено ряд термінів, які до цього не мали юридичного закріплення. Автором досліджено наукові підходи вчених до розуміння безпечних, належних та здорових умов праці, зроблено висновок про те, що на практиці ці терміни досить часто вживаються у синонімічному значенні та запропоновано власне розуміння безпечних, належних та здорових умов праці. Під безпечними, належними та здоровими умовами праці працівників запропоновано розуміти визначений національними та міжнародними актами комплекс заходів, які є складовою прозорих та передбачуваних умов праці, що створені, упорядковані та забезпечені державою, підтримані та впроваджені у робочий процес роботодавцями з метою створення таких умов праці, при яких забезпечується збереження здоров'я, життя і працездатності працівників, усувається чи мінімізується вплив небезпечних та шкідливих факторів на працівника та зберігається життєдіяльність працівника, як учасника робочого процесу.

Окрему увагу звернено на зміну формату впливу захисту не в загальному, а саме на конкретного учасника трудових правовідносин – працівника, при цьому вживаючи термін «безпека та здоров'я працівника». В статті виділено такі основні ознаки належних, безпечних та здорових умов праці, ключовими з яких є прозорість й повнота інформації про ті чинники, які є небезпечними та шкідливими факторами на підприємствах, в установах та організаціях. На основі цієї ознаки запропоновано здійснювати розгляд належних, безпечних та здорових умов праці саме з точки зору складових прозорих та передбачуваних умов праці, що визначені Директивою 2019/1152 про прозорі та передбачувані умови праці.

Ключові слова: праця, умови праці, безпечні умови праці, належні умови праці, здорові умови праці, прозорі умови праці, передбачувані умови праці, працівник, роботодавець

The article examines the constitutional right of every person to work in the context of observing appropriate working conditions, creating proper, safe and healthy working conditions for every employee. Emphasis is placed on the importance of deepening the problem of studying and understanding proper, safe and healthy working conditions. The author analyzed the legislative understanding of these concepts, international acts in the field of labor safety and concluded that such acts do not contain a terminological understanding of the concept of "proper, safe and healthy working conditions", which significantly complicates the understanding of these concepts and the directions in which they should be carried out work to maintain proper, safe and healthy working conditions. The draft Law of Ukraine "On the Safety and Health of Employees at Work" was studied, in which an updated approach to understanding employee safety, the creation of safe, proper and healthy working conditions for employees of various forms of employment was formed, and a number of terms that did not have to be established before legal consolidation. The

author investigated the scientific approaches of scientists to the understanding of safe, proper and healthy working conditions, concluded that in practice these terms are quite often used synonymously, and proposed his own understanding of safe, proper and healthy working conditions. Under safe, proper and healthy working conditions of employees, it is proposed to understand a set of measures defined by national and international acts, which are a component of transparent and predictable working conditions, which are created, regulated and provided by the state, supported and introduced into the work process by employers in order to create such working conditions, in which the health, life and working capacity of employees are preserved, the influence of dangerous and harmful factors on the employee is eliminated or minimized, and the vital activity of the employee as a participant in the work process is preserved.

Particular attention is paid to the change in the format of the impact of protection not in general, but specifically on a specific participant in labor relations - the employee, while using the term "employee safety and health". The article highlights the following main signs of proper, safe and healthy working conditions, the key of which is transparency and completeness of information about those factors that are dangerous and harmful factors at enterprises, institutions and organizations. On the basis of these features, it is proposed to consider proper, safe and healthy working conditions precisely from the point of view of the components of transparent and predictable working conditions, which are defined by Directive 2019/1152 on transparent and predictable working conditions.

Keywords: *work, working conditions, safe working conditions, proper working conditions, healthy working conditions, transparent working conditions, expected working conditions, employee, employer*

Постановка проблеми. Конституційне право кожної людини на працю супроводжується певними важливими гарантіями, які на законодавчому рівні закріплюються державою, мають нею забезпечуватися та охоронятися. Така державна політика є важливою складовою сутності права на працю, розуміння праці як засобу для самореалізації особистості, отримання певних матеріальних благ для життєдіяльності особи та членів її сім'ї, здатності до досягнення поставлених цілей у професійному житті та можливості гідно забезпечувати себе необхідними ресурсами для життя. Сьогоднішні умови життя вказали на важливість дотримання належних, безпечних та здорових умов праці, оскільки рівень травматизму на підприємствах, в установах та організаціях є досить поширеним явищем нашого суспільства. Це обумовлено різними суб'єктивними та об'єктивними чинниками, як з боку роботодавців, власників так і самих працівників, які часто, нехтуючи визначеними заходами безпеки, отримують різного роду травми та каліцтва. Це означає, що значна увага має приділятися дотриманню відповідних умов праці, створенню належних, безпечних та здорових її умов для кожного працівника, розуміння кожним працюючим важливості дотримання визначених на законодавчому та локальному рівні норм та стандартів, вимог та відповідних заходів безпеки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На науковому та практичному рівні питання дотримання належних, безпечних та здорових умов праці піднімається досить часто, проте все ж це питання потребує поглибленої та детальної регламентації, оскільки нові виклики часу не стоять на місці, а проблема дотримання відповідних заходів безпеки стає все більш актуальною проблемою. Загалом питання належних, безпечних і здорових умов праці у різних інтерпретаціях досліджували наступні вчені: Л. П. Амелічева, В.М.

Андріїв, Н.Б. Болотіна, Т.М. Вахонєва, Ю.Ю. Івчук, П.О. Ізуїта, М.І. Іншин, Т.А. Коляда, О.О. Лакіза, А. Р. Мацюк, Д.І. Сіроха, А. М. Соцький, Р.М. Тимофіїв, Г.І. Чанишева, І.І. Шамшина, В. І. Щербина О.А. Яковлєв та інші.

Проте, вважаємо, що поглиблення проблеми вивчення таких умов праці обумовлено саме оновленим підходом до розуміння належних, безпечних і здорових умов праці як в нашій державі, так і на міжнародно-правовому рівні. І якщо на національному рівні ця проблема визначена відкритим повномасштабним вторгненням Росії по відношенню до нашої держави, появою нових форм зайнятості, активним розвитком гнучких форм зайнятості, то на міжнародному рівні – пандемією COVID-19 та прийняттям нових міжнародних актів у вказаній сфері, як, наприклад, Директиви про прозорі та передбачувані умови праці в Європейському Союзі № 1019/1152 [1].

Формулювання мети статті. Метою статті є дослідження розуміння належних, безпечних і здорових умов праці як важливих складових прозорих та передбачуваних умов праці. Для досягнення поставленої мети у статті здійснюється аналіз наукових підходів до розуміння належних, безпечних та здорових умов праці, аналіз законодавчого розуміння цих понять, міжнародного досвіду, а також розгляд цих понять в контексті складових прозорих та передбачуваних умов праці.

Виклад основного матеріалу. Достатня захищеність працівника на будь-яких видах робіт є важливим напрямком роботи всіх без виключення державних органів, є прерогативою внутрішньої політики кожного роботодавця, який має забезпечити дотримання та реалізацію конституційного права працівника на належні, безпечні та здорові умови праці. Кожна працююча людина проводить досить значну частину свого життя на своєму робочому місці, тобто в тому середовищі, яке їй створює роботодавець та захист якого гарантує держава, приймаючи для цього відповідні акти із санітарними та гігієнічними нормами у відповідності з умовами праці.

На сьогодні нормами різних законів та підзаконних актів проголошується та закріплюється право працівника на належні, безпечні та здорові умови праці. Зокрема, варто згадати ч. 4 статті 43 Конституції України, яка проголошує, що кожен має право на належні, безпечні та здорові умови праці [2]. Норми статті 2 Кодексу законів про працю України також закріплюють положення про те, що «працівники мають право на здорові та безпечні умови праці». У згаданому вище Кодексі також є окремий розділ, який присвячений створенню безпечних і нешкідливих умов праці – Глава XI, що має назву «Охорона праці», в якому здійснюється деталізація тих умов, які мають бути створені для працівника на підприємстві, в установах, організаціях [3]. Проте, вказаний Кодекс не містить термінологічного розуміння поняття «належні, безпечні та здорові умови праці», що на нашу думку, значно ускладнює розуміння цих понять та напрямків за якими має здійснюватися робота щодо дотримання належних, безпечних та здорових умов праці. Основи законодавств України про охорону здоров'я від 19.11.1992 № № 2801-ХІІ у статті 6 закріплюють положення, відповідно до якого «кожний громадянин України має право на охорону здоров'я, що передбачає безпечні і здорові умови праці, навчання, побуту та відпочинку», проте знову ж таки не надає чіткого розуміння того, що ж є «належними, безпечними та здоровими умовами праці» [4]. Більш широке розуміння досліджуваного нами поняття міститься в Законі України «Про охорону праці» від 14.10.1992 № № 2694-ХІІ, який у статті 1 визначає поняття «охорони праці» як систему правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних

заходів та засобів, спрямованих на збереження життя, здоров'я і працездатності людини у процесі трудової діяльності [5]. Вказаний закон здійснює деталізацію низки положень, які стосуються дотримання належних, безпечних та здорових умов праці, зокрема щодо умов праці на робочому місці, безпеки технологічних та виробничих процесів, використання машин, механізмів устаткування, різноманітних засобів виробництва, забезпечення та використання індивідуальних засобів захисту тощо.

Українське законодавство містить й ряд важливих стандартів, які стосуються належних, безпечних та здорових умов праці, серед яких варто виділити Технічний регламент безпеки машин, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 30.01.2013 року № 62, яким встановлено «вимоги до машин щодо захисту життя або здоров'я людини, захисту тварин або рослин, а також майна та охорони навколишнього природного середовища, процедури оцінки відповідності машин та вимоги до їх обігу на ринку України та/або введення в експлуатацію» [6]. Іншим стандартом варто назвати ДСТУ ISO 45001:2019 (ISO 45001:2018, IDT) системи управління охороною здоров'я та безпекою праці. Вимоги та настанови щодо застосування, який передбачає, що «організація несе відповідальність за здоров'я й безпеку своїх працівників і тих, на кого так чи інакше впливає діяльність організації. Ця відповідальність поширюється на підтримку й захист їхнього фізичного та психічного здоров'я» [7]. Втім, відзначимо, що у жодному із наведених вище національних актів та стандартів не визначено чіткого розуміння самого поняття належних, безпечних та здорових умов праці, а лише здійснено їх регламентацію, без уточнення їх змісту.

На тлі дослідження розуміння належних, безпечних та здорових умов праці прийнято ряд важливих міжнародних актів, які впроваджують сучасні європейські та міжнародні стандарти про охорону праці. Ключовими з них варто назвати Загальну декларацію прав людини ООН 1948 року, де в статтях 23 та 24 передбачено право кожного на працю та на справедливі і сприятливі умови праці [8], проте й цей акт не містить терміну «належні безпечні і здорові умови праці». Ця ж сама ситуація виникає й у змісті Міжнародного пакту про економічні, соціальні та культурні права 1966 року [9], який тільки гарантує кожному право на справедливі і сприятливі, безпечні та здорові умови праці. У статті 3 Європейської Соціальної Хартії закріплено, що «усі працівники мають право на справедливі, безпечні та здорові умови праці». Зазначено, що «головною метою національної політики в галузі охорони праці, виробничої гігієни і виробничого середовища є поліпшення охорони праці і виробничої гігієни, а також запобігання нещасним випадкам та травматизму, що виникають внаслідок виробничої діяльності, пов'язані з нею або мають місце у процесі її здійснення, зокрема шляхом мінімізації причин виникнення ризиків, властивих виробничому середовищу» [10]. У Конвенції про безпеку та гігієну праці та виробниче середовище № 155, яка ратифікована Україною 2 листопада 2011 року також закріплено подібну мету національної політики в галузі безпеки й гігієни праці та виробничого середовища - запобігати нещасним випадкам і завданню шкоди здоров'ю, що виникають внаслідок роботи, пов'язані з нею або в ході неї, мінімізуючи настільки, наскільки це є обґрунтовано практично можливим, причини небезпек, притаманних виробничому середовищу [11]. Ратифікація вказаної Конвенції дало змогу ввести в національне законодавство ухвалені міжнародні норми з безпеки гігієни праці.

У сфері дотримання прав працівників, тому числі й їх права на безпечні, належні та здорові умови праці міжнародними органами прийнято ряд важливих Директив, які

стосуються безпеки праці та забезпечення нормальних умов праці. До таких Директив можна віднести: Директиву Ради ЄЕС від 25.06.1991 № 91/533/ЄЕС про доповнення заходів із сприяння покращенню безпеки та охорони праці працівників з фіксованим строком працевлаштування або тимчасовим працевлаштуванням [12]; Директиву Ради ЄЕС від 19.10.1992 № 92/85/ЄЕС про вжиття заходів до покращення безпеки та гігієни праці вагітних жінок, працівниць, які нещодавно народили, чи годувальниць [13]; Директива Ради 91/533/ЄЕС від 14 жовтня 1991 року про обов'язок роботодавця інформувати працівників про умови, що застосовуються до контракту чи трудової угоди [14] тощо.

Одним із останніх важливих прийнятих міжнародних актів варто назвати Директиву 2019/1152 про прозорі та передбачувані умови праці в Європейському Союзі (Directive 2019/1152 of the European Parliament and of the Council on Transparent and Predictable Working Conditions in the European Union) [1], яка оновила підхід до розуміння та покращення умов праці шляхом заохочення більш прозорої і передбачуваної зайнятості з забезпеченням гнучкості ринку праці. І питання безпеки, належних та прозорих умов праці згідно вказаної Директиви варто розглядати як одну із складових передбачуваних та прозорих умов праці. Зокрема, мета Директиви полягає у покращенні умов праці шляхом заохочення більш прозорої і передбачуваної зайнятості із забезпеченням гнучкості ринку праці, що, на нашу думку, й говорить про модернізований підхід до розуміння безпечної праці та оновлений підхід до розуміння безпеки та здоров'я працівника.

Розуміючи необхідність оновлення національного законодавства у сфері реалізації права працівника на безпечні, належні та здорові умови праці, а також враховуючи європейську спрямованість регулювання трудових правовідносин, основним об'єктом впливу державної політики стає «безпека працівника», як одного із ключових учасників трудових правовідносин. Підтвердженням цього є прийняття 21.08.2024 року Верховною Радою України у першому читанні за основу проекту Закону України «Про безпеку та здоров'я працівників на роботі» за реєстраційним номером [10147](#) від 13.10.2023 року, в якому вживаються наступні терміни «безпека та здоров'я працівників на роботі», «безпечні умови праці», «державна політика у сфері безпеки та здоров'я працівників на роботі», «культура профілактики безпеки та здоров'я працівників на роботі», які не були характерними для українського законодавця раніше. Зокрема, безпека та здоров'я працівників на роботі розглядається як «система заходів і засобів, спрямованих на збереження здоров'я, життя і працездатності працівників, із запобігання та/або зменшення впливу на працівників небезпечних та шкідливих професійних факторів і професійних ризиків, що вживаються на всіх етапах робочого процесу, зокрема на етапі планування та проектування», а «безпечні умови праці як стан умов праці, за якого відсутні небезпечні або шкідливі професійні фактори чи їх рівні не перевищують гранично допустимих значень» [15]. Вказаний Закон ще знаходиться на стадії обговорення, а його прийняття в подальшому, вважаємо, матиме суттєве значення для формування оновленого підходу до розуміння безпеки працівника, створення безпечних, належних та здорових умов праці для працівників різних форм зайнятості, оскільки здійснюється визначення та закріплення розуміння тих понять та визначень, які до цього не мали юридичного закріплення.

Наукова спільнота дещо по іншому підходить до розуміння безпечних, належних та здорових умов праці розглядаючи ці поняття воедино та у відповідному системному зв'язку, при цьому вже надаючи конкретне термінологічне розуміння вказаних понять. Так, З.М. Пушкар та В.П. Буднік належні й безпечні умови праці розуміють як «весь комплекс

умов праці, кількості та якості обладнання, порядку і способів його використання, стан робочого приміщення й навколишнього середовища» [16, с. 211]. Вказане твердження підтверджує системний підхід до розуміння безпечних, належних та здорових умов праці. Досить цікавий підхід до розуміння досліджуваного нами поняття надають Н.Б. Болотіна й Г.І. Чанишева, які пропонують ототожнювати право людини на здорові та безпечні умови праці з правами працюючих на охорону їх здоров'я на виробництві [17, с. 391]. В цілому ми погоджуємося із вказаним твердженням, проте вважаємо, що в сучасних умовах життя право працівника на безпечні, належні та здорові умови праці варто розглядати більш розширено. На нашу думку безпечні, належні та здорові умови праці працівника на конкретному підприємстві, в установі та організації створюються не тільки для збереження здоров'я працівника, а й його життєдіяльності, як фізичної особи в цілому.

Водночас, Р.М. Тимофіїв розуміє належні, безпечні та здорові умови праці, як «умови, які забезпечують соціальну безпеку трудової діяльності. Тобто умови, які відповідають законодавчо встановленим вимогам, нормам та нормативам, а тому відповідно попереджають або принаймні мінімізують негативний вплив шкідливих виробничих факторів на працівника, а також забезпечують належне виконання працівником його трудових обов'язків. Такі умови повинні бути створені працівнику на робочому місці, аби зберегти його життя та здоров'я, забезпечити йому нормальну життєдіяльність як під час виконання ним трудових обов'язків, так і в побуті» [18, с. 79]. Досить широке розуміння безпечних умов праці надає О.О. Лакіза, який розглядає їх як «умови, за яких для працюючих під час виконання покладених на них трудових обов'язків створено й реалізовано систему організаційних, управлінських і технічних умов для забезпечення недопущення випадків виробничого травматизму і професійних захворювань. Здорові умови праці – ті, що відповідають соціально-економічним, санітарно-гігієнічним і лікувально-профілактичним нормам і правилам, які гарантують збереження працездатності працівника, тобто фізичного, психічного і соціального благополуччя у процесі його трудової діяльності» [19, с. 174]. В свою чергу, як вважає Х.Я. Терешко, право на належні, безпечні та здорові умови праці реалізується через охорону праці як систему правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів та засобів, спрямованих на збереження життя, здоров'я та працездатності людини у процесі трудової діяльності [20, с. 343]. Втім ми все ж вважаємо, що система охорони праці є більш ширшим поняттям, ніж створення належних, безпечних та здорових умов праці, хоча на практиці ці терміни досить часто вживаються у синонімічному значенні. Крім того, варто наголосити на наведеній вище тезі про те, що Україна поступово відходить від таких термінологічних понять як «безпека праці», «охорона праці», змінюючи формат впливу такого захисту на конкретного учасника трудових правовідносин – працівника, при цьому все частіше вживаючи термін «безпека та здоров'я працівника».

На підставі наведених вище наукових тверджень пропонуємо виділити основні ознаки належних, безпечних та здорових умов праці, якими варто назвати наступні: 1) є чинниками відповідного робочого процесу працівника; 2) поширюються на всіх без виключення працівників з якими укладено трудовий договір; 3) впливають на стан дотримання здоров'я та життєдіяльності працівника у процесі трудової діяльності; 4) не встановлюються хаотично, а визначаються відповідними вимогами: етичними, технічними, санітарними, юридичними тощо; 5) мають чітке юридичне закріплення; 6) їх існування

обумовлене здійсненням соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних та лікувально-профілактичних засобів і заходів; 7) особлива мета - збереження життя, здоров'я і працездатності працюючих на підприємствах, в установах та організаціях шляхом усунення потенційно шкідливих та небезпечних факторів впливу на життя та здоров'я працівника або ж їх мінімізації; 8) прозорість й повнота інформації про ті чинники, які є небезпечними та шкідливими факторами на підприємствах, в установах та організаціях та розуміння працівником тих запобіжних заходів, які може вчиняти роботодавець для запобігання, усунення або зменшення професійних ризиків, зменшення професійного травматизму та збереження життєдіяльності працівника. І саме остання ознака, наша наша думку, є однією із ключових, що дозволяє здійснювати розгляд належних, безпечних та здорових умов праці саме з точки зору складових прозорих та передбачуваних умов праці, що визначені Директивою 2019/1152 про прозорі та передбачувані умови праці та яка закріплює більш високий рівень гарантій реалізації права працівників на отримання інформації про свої умови праці.

Висновки. Підсумовуючи зазначимо, що враховуючи те, що законодавство України, в тому числі й у сфері забезпечення безпеки та здоров'я працівників, складається не тільки із національних норм та положень, а й з міжнародних актів, які ратифіковані Верховною Радою України, вважаємо, що створення безпечних, належних та здорових умов праці працівників варто розуміти як визначений національними та міжнародними актами комплекс заходів, які є складовою прозорих та передбачуваних умов праці, що створені, упорядковані та забезпечені державою, підтримані та впроваджені у робочий процес роботодавцями з метою створення таких умов праці, при яких забезпечується збереження здоров'я, життя і працездатності працівників, усувається чи мінімізується вплив небезпечних та шкідливих факторів на працівника та зберігається життєдіяльність працівника, як учасника робочого процесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ДЖЕРЕЛ:

1. Директива (ЄС) 2019/1152 Європейського парламенту і Ради від 20 червня 2019 року про прозорі та передбачувані умови праці в Європейському Союзі. URL : <https://www.ilo.org/uk/media/78676/download>
2. Конституція України від 28.06.1996 року № 254к/96-ВР. *Офіційний вісник України*. 2010. № 72/1 Спеціальний випуск. Стор. 15. Стаття 2598
3. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 року № 322-VIII. *Відомості Верховної Ради УРСР* 1971. Додаток до N 50.
4. Основи законодавств України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 № 2801-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 4. Стаття 19
5. Про охорону праці: Закон України від 14.10.1992 № № 2694-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 49. Стаття 668
6. Про затвердження Технічного регламенту безпеки машин: постанова Кабінету Міністрів України від 30 січня 2013 р. № 62. *Офіційний вісник України*. 2013. № 9. Стор. 54. Стаття 344
7. ДСТУ ISO 45001:2019 (ISO 45001:2018, IDT) Системи управління охороною здоров'я та безпекою праці. Вимоги та настанови щодо застосування. Київ, 2019. 40с. URL: https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=88004
8. Загальна Декларація прав людини від 10.12.1948. Організація Об'єднаних Націй.

Офіційний вісник України. 2008. № 93. Стор. 89. Стаття 3103

9. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права від 16.12.1966 року. Організація Об'єднаних Націй. Офіційний вісник України. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042#Text

10. Європейська Соціальна Хартія: Рада Європи від 03.05.1996. *Офіційний вісник України*. 2006. № 40. Стор. 37. Стаття 2660

11. Конвенція про безпеку та гігієну праці та виробниче середовище від 22.06.1981 року № 155. *Офіційний вісник України*. 2013. № 5, / № 92, 2011. Ст. 3329. Стор. 204. Стаття 187

12. Директива про доповнення заходів зі сприяння покращенню безпеки та охорони праці працівників з фіксованим терміном працевлаштування або тимчасовим працевлаштуванням: Директива від 25.06.1991 № 91/383/ЄЕС. URL : <https://ips.ligazakon.net/document/view/eu910024>

13. Директива Ради ЄЕС від 19.10.1992 № 92/85/ЄЕС про вжиття заходів до покращення безпеки та гігієни праці вагітних жінок, працівниць, які нещодавно народили, чи годувальниць. URL : <https://ips.ligazakon.net/document/EU920051>

14. Директива про обов'язок роботодавця інформувати своїх службовців про умови, що застосовуються до трудового договору чи трудових відносин: Директива від 14.10.1991 № 91/533/ЄЕС: URL : <https://ips.ligazakon.net/document/view/eu910023>

15. Про безпеку та здоров'я працівників на роботі: проект Закону від 13.10.2023 № 10147. URL : <https://ips.ligazakon.net/document/П10117А?an=2>

16. Пушкар З.М. Буднік В.П. Умови праці на підприємстві. *Українська наука: Минуле, сучасне, майбутнє*. 2011. Випуск 16. С. 210-217

17. Болотіна Н.Б., Чанишева Г.І. Трудове право України : підручник. Київ : Знання, 2000. 560 с.

18. Тимофіїв Р.М. Роботодавець як суб'єкт соціального захисту працівників. Дис на здоб наук ступеня канд. юрид. наук. Спец.: 12.00.05 – трудове право; право соціального забезпечення. Львівський Націон. ун-т імені Івана Франка. Львів. 2019. 226 с.

19. Лакіза О. О. Атестація робочих місць за умовами праці: дис. на здобут. наук. ступеня канд. юрид. наук: Спец: 12.00.05 «Трудове право; право соціального забезпечення». Харків, 2016. 201 с.

20. Терешко Х. Я. Право медичних працівників на належні умови праці. *Медичне право України: правовий статус пацієнтів в Україні та його законодавче забезпечення (генезис, розвиток, проблеми і перспективи вдосконалення) Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції 17-18.04.2008*. м. Львів. С. 342-344

Улітіна О.

кандидат юридичних наук,
провідний науковий співробітник
відділу авторського права і суміжних
прав Науково-дослідного інституту
інтелектуальної власності
Національної академії правових наук України

СТАН ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПЕРЕДАЧІ ФОТО ТА ВІДЕОЗОБРАЖЕНЬ ПАЦІЄНТІВ У ВІДПОВІДНОСТІ ДО МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ДО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

У статті розглянуто правове регулювання передачі фото- та відеозображень пацієнтів у міжнародному контексті, зокрема через призму Загального регламенту захисту даних (GDPR). Проаналізовано національне законодавство України, його відповідність європейським стандартам та можливості гармонізації. Висвітлено основні виклики, пов'язані з обробкою персональних даних, а також запропоновано рекомендації щодо впровадження інноваційних технологій для захисту конфіденційності. Особливу увагу приділено етичним аспектам передачі медичних зображень.

Ключові слова: GDPR, передача даних пацієнтів, фото- та відеозображення, захист персональних даних, законодавство України, конфіденційність.

This article explores the legal regulation of transferring patient photos and videos in the international context, focusing on the General Data Protection Regulation (GDPR). It analyzes Ukrainian legislation, its compliance with European standards, and harmonization opportunities. Key challenges in handling personal data are discussed, with recommendations for implementing innovative technologies to enhance privacy. Ethical aspects of medical imaging data transfer are also highlighted.

Keywords: GDPR, patient data transfer, photo and video imaging, personal data protection, Ukrainian legislation, confidentiality.

Вступ. Законодавче регулювання передачі фото та відеозображень пацієнтів в Україні охоплює складну структуру, покликану захистити приватність пацієнтів і захистити індивідуальні права в системі охорони здоров'я. Ця тема є особливо важливою, оскільки відображає поточні зусилля України щодо модернізації свого законодавства про охорону здоров'я відповідно до європейських стандартів, особливо в контексті Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Зі збільшенням використання цифрових технологій у медичній практиці керування зображеннями пацієнтів піднімає критичні питання щодо інформованої згоди, захисту даних та етичних міркувань, які вимагають суворого правового контролю.

Мета. Дослідити правове регулювання передачі фото- та відеозображень пацієнтів у міжнародному контексті, проаналізувати основні законодавчі підходи, зокрема Загальний регламент захисту даних (GDPR), та запропонувати шляхи інтеграції міжнародних стандартів у законодавство України для забезпечення захисту прав пацієнтів.

Виклад основного матеріалу. Слід зазначити, що українська законодавча база